

تجربه‌های
معلمان دربارهٔ
نظم

زلف پریشان نظم

بهارک طالبلو

در آبان‌ماه سال تحصیلی ۹۶-۹۷ در کانال رشد معلم موضوعی در خصوص «راهکارهای معلمان برای برقراری نظم در کلاس» مطرح شد. در این باره، معلمان تجربه‌ها و نظرهای خود را برای ما فرستادند. در این شماره و شمارهٔ بعد مجله برخی از این تجربه‌ها به اشتراک گذاشته می‌شوند.

شما هم می‌توانید در خصوص سؤالات مطرح شده در پیام‌رسان «بله» به نشانی «رشد معلم» @roshdmoallem، تجربه‌هایتان را به اشتراک بگذارید.

داور گیتی‌نورد/ دبیر عربی قرآن و پیام‌های آسمانی/ استان آذربایجان شرقی، شهرستان سراب

تعدادی (سه تا پنج) قانون فراگیر برای تسهیل کنترل رفتار دانش‌آموزان در کلاس درس وضع کنید و از درک و فهم قوانین توسط دانش‌آموزان اطمینان یابید. تا حد ممکن در تدوین و تعیین حدود قوانین از کمک دانش‌آموزان بهره‌مند شوید.

با دانش‌آموزانی که خودسرانه و خودمحرانه کاری انجام داده‌اند، جداگانه صحبت کنید و تا جایی که ممکن باشد از تنبیه آن‌ها در مقابل دوستان و هم‌کلاسی‌هایشان بپرهیزید.

فرزانه خدایی/ معلم ابتدایی دبستان دخترانهٔ واله/ منطقهٔ ۲ تهران

معمولاً بی‌توجهی به درس معلم، برهم زدن کلاس و بازیگوشی شیوه‌ای دفاعی است که دانش‌آموز در مقابل شکست، تحقیر یا به منظور ابراز وجود به کار می‌گیرد. هنگامی که دانش‌آموزان احساس ترس، اضطراب یا خشم می‌کنند، بیشتر مرتکب سوءرفتار و بی‌انضباطی می‌شوند. معلمانی که دانش‌آموزان خود را درک می‌کنند و به حرف‌ها و احساسات آن‌ها توجه دارند و در حد توان خواسته‌های معقول و منطقی آن‌ها را برآورده می‌کنند، خیلی راحت‌تر و بهتر می‌توانند با شاگردان رابطهٔ عاطفی و دوستانه برقرار کنند و در نتیجه از بروز بسیاری مشکلات، شیظنت‌ها و بی‌انضباطی‌ها می‌کاهند.

همچنین، روش‌های یکنواخت تدریس موجب بی‌توجهی دانش‌آموزان به درس، به هم خوردن موقعیت یادگیری و ایجاد شلوغی و بی‌نظمی در کلاس خواهد شد. اوقات فراغت دانش‌آموزان در مدرسه و کلاس درس نیز به برنامه‌ریزی نیاز دارد.

فریده ناصری / معلم ابتدایی / مشهد

من از خود دانش‌آموزان می‌خواهم برای کلاس خودشان مقررات بگذارند. قوانین در چهار موضع اخلاقی، انضباطی، بهداشتی و درسی وضع می‌شوند. بعد از اینکه قوانین پذیرفته شد، همه را روی یک برگه می‌نویسم. همه باید از رویش بنویسند و برگه را برای خود نگه دارند. بعد برگه را به دیوار نصب می‌کنیم. و اما تشویق‌های من معلم:

۱. در آخر هفته، بهترین‌ها و آن‌هایی که تلاش کرده‌اند بهتر بشوند، برگزیده می‌شوند و به من کمک می‌کنند تا برنامه هفته آینده را وضع کنیم. این برنامه شامل تعیین انواع بازی در کلاس، خواندن کتاب مورد علاقه، خواندن شعر، صحبت در مورد آرزوها و آینده و شنیدن خاطرات معلم است.

۲. برگزیدگان می‌توانند به‌عنوان نماینده یا همیار یا سرگروه یک ساعت، معلم کلاس باشند.

زهرا فریدونی / معلم پایه اول / رشت

من برای ایجاد نظم در کلاس، در ابتدای سال تحصیلی از دانش‌آموزانم می‌خواهم برای حرف زدن انگشت اشاره خود را روی دهان خود قرار دهند و تا زمانی که به آن‌ها فرصت داده نشده است، حرف نزنند.

برای برقراری سکوت در کلاس به آن‌ها یاد داده‌ام هرگاه دستم را بالا گرفتم، همگی سکوت کنند. با تکرار و تمرین در عرض یک هفته، بچه‌ها به این قانون عادت خواهند کرد.

گاهی اوقات هم به بچه‌ها بازی کردن و قصه‌خوانی در پایان درس را وعده می‌دهم که آن‌ها به شوق آن نظم را رعایت می‌کنند.

معصومه ریحانی شیروان / معلم پایه اول ابتدایی / شیروان

راهکارهای من برای برقراری نظم:

■ خواندن یک تک‌بیت شعر از همکار فرهیخته، آزاد سعیدی:
اون که من دوشش دارم قشنگ نشسته
اون که من دوشش دارم دستاش رو میزه
اون که من دوشش دارم قشنگ می‌شینه
اون که من دوشش دارم لباسو بسته
دانش‌آموزان با این تک‌بیت‌ها شرطی شده‌اند و خیلی سریع به برقراری نظم در کلاس کمک می‌کنند.

■ گفتن جمله دوستون دارم. با این جمله، دست‌ها روی میز قرار می‌گیرند و همه مرتب و مؤدب می‌نشینند.

■ اجرای قانون اجازه گرفتن برای حرف زدن هنگام تدریس معلم. هر کس این قانون را رعایت نکند تا پایان آن زنگ فقط باید شنونده باشد.

مختار فاتحی / دبیر زبان / کامیاران

■ به‌منظور جلوگیری از سروصدای دانش‌آموزان فعالیت‌هایی آموزشی که جنبه سرگرمی دارند، اجرا می‌کنیم. برای مثال، بعد از آموزش یک مبحث، بلافاصله بازی آموزشی انجام می‌دهیم، ایفای نقش می‌کنیم و فیلم و انیمیشن نمایش می‌دهیم.

■ دانش‌آموزانی را که موجب بروز ناهماهنگی در کلاس می‌شوند، با فاصله نسبت به یکدیگر و در ردیف‌های جلوتر کلاس می‌نشانم و گاهی هم به آن‌ها مسئولیت‌هایی مانند آماده کردن کامپیوتر و پروژکتور، جمع‌آوری تکالیف بچه‌ها، توزیع برگه‌های امتحانی، خواندن مطالب آموزنده خارج از مبحث درسی واگذار می‌کنم.

طاهره گرمی شالی / منطقه ۶ تهران

■ من برای برقراری نظم در کلاس یک قرارداد تنظیم کردم. یعنی اهداف خودم را در چند مورد نوشتم و به امضای خود دانش‌آموزان رساندم. به آن‌ها گفتم توجه نکردن به این قوانین باعث کسر امتیاز خواهد شد. اگر یک‌بار باشد و تکرار نشود، امتیاز منفی حذف می‌شود، ولی اگر تکرار شود، هر بار از نمره انضباط آن‌ها کم خواهد شد. این قرارداد را داخل پوشه کار خود معلم قرار می‌دهم.

راحله بهادر / معلم پایه ششم دبستان پسرانه / تهران

■ گاهی با نگاهی چنددقیقه‌ای، حتی چند ثانیه‌ای و بی‌صدا، خود بچه‌ها آرام می‌شوند. گاهی هم استفاده از جدول انضباطی و گذاشتن منفی و مثبت در جدول تأثیر گذار است.